การจัดการดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105

ถอดบทเรียนจาก นายสกล พรมพิลา หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 12 ตำบลดงครั่งน้อย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ดินในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นดินทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นดินเค็ม
และขาดอินทรียวัตถุ ประกอบกับการเกิดความแห้งแล้ง ขาดน้ำ และฝนทิ้งช่วง ปัจจัยดังกล่าวเป็นส่งผลต่อคุณภาพ
และความหอมของข้าวหอมมะลิ 105 เนื่องจากผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและมีความหอมที่เป็นเอกลักษณ์

การเตรียมเมล็ดพันธุ์และการดูแลรักษา

เดือนมิถุนายน

หว่าน/หยอด เมล็ดพันธุ์ข้าว

- นำเมล็ดพันธุ์แช่น้ำหมักชีวภาพจากผักและผลไม้ นาน 12 ชม. (อัตราส่วน 20 มม./น้ำ 20 ล.)
- พักเมล็ดพันธุ์ไว้ 1 วัน

เดือนกรกฎาคม

ข้าวในแปลง อายุได้ 45 วัน

- ใส่ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง (อัตรา 50 กก./ไร่)
- ฉีดน้ำหมักชีวภาพจากผักและผลไม้ (อัตราส่วน 40 มม./น้ำ 20 ล.)

เดือนตุลาคม

ข้าวในแปลง อายุได้ 60 วัน

ฉีดน้ำหมักชีวภาพจากปลาหรือหอยเชอรี่ (อัตราส่วน 40 มม./น้ำ 20 ล.)

ปลายเดือนตุลาคม–พฤศจิกายน

ข้าวตั้งท้อง "ข้าวเม่า"

ระบายน้ำออกจากแปลงให้ต้นข้าวเกิดความเครียด
↓
ข้าวปล่อยความหอมออกมาในเมล็ด เกิดความหอมมากขึ้น

ปลายเดือนพฤศจิกายน

เก็บเกี่ยวผลผลิต อายุข้าว 120–130 วัน

- ข้าวแก่เต็มที่ เมล็ดข้าวจะเต็มรวง
- นำข้าวขาวดอกมะลิ 105 ตากแดด 2 แดดก่อน
- นำไปนวด สี ฝัด ต่อไป

ปลายเดือนพฤศจิกายน–ธันวาคม

หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต

ใช้น้ำหมักชีวภาพ (พด.2) พ่นตอซังหมักทิ้งไว้ 15 วัน
(อัตราส่วน 5 ล./น้ำ 100 ล.)
↓
ตอซังข้าวเกิดการย่อยสลาย

เดือนธันวาคม

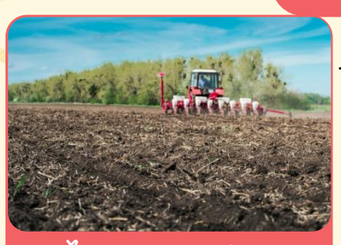

ไถกลบตอซังข้าว

- ไถกลบตอซังข้าว + หว่านเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด
  เมล็ดพันธุ์ปอเทือง 5 กก./ไร่
  เมล็ดพันธุ์ถั่วพร้า 8–10 กก./ไร่

เดือนมีนาคม

ไถกลบพืชปุ๋ยสด

- ไถกลบเมื่อพืชปุ๋ยสดออกดอกร้อยละ 50 (อายุประมาณ 45–60 วัน)

การไถเตรียมดิน

เดือนมิถุนายน–กรกฎาคม

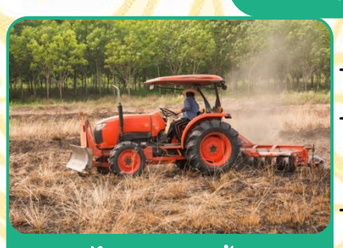

ไถดะ 1 ครั้ง

- เพื่อกำจัดวัชพืช
- หากดินเป็นกรด (pH ≤ 5.5) ต้องหว่านปูนโดโลไมท์ตามที่แนะนำ
- ใส่ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ก่อนหว่านเมล็ดข้าว (อัตราส่วน 50 กก./ไร่)

การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105

การจัดการดิน

ประโยชน์จากการปลูกข้าวขาวหอมมะลิ 105

ในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 2542 การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ได้ผลผลิตประมาณ 450 กก./ไร่
แต่หลังจากปรับเปลี่ยนการผลิตตามวิธีการดังกล่าว ในระยะเวลาเกือบ 20 ปีจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 800 กก./ไร่
ซึ่งมากขึ้นกว่าเดิมเกือบ 2 เท่า และผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและกลิ่นหอมมากขึ้นกว่าเดิม
เป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้เกษตรผู้ผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 สามารถลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน
นอกจากนี้ ยังเป็นการทำการเกษตรที่ลดการใช้สารเคมี เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและดีต่อสุขภาพทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค
อีกทั้งยังเป็นการปรับปรุงดินด้วยอินทรียวัตถุ ทำให้ทรัพยากรดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลการถอดบทเรียน: สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 กรมพัฒนาที่ดิน
จัดทำโดย กลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสาบริหารและจัดการเครือข่าย
กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน โทร. 02-579-4194